

Prædiken til 1. søndag i fasten

Luk. 22, 24-32

Kom, Gud Faders Ånd fuldgod,
kom med ild, med kraft og mod,
saligt smil og himmelsk gråd,
stat os bi med råd og dåd.

I dag er det første søndag i fasten. Fastetiden er fra den aller-første kirkes tid, da man begyndte at få struktur på den kirke-lige festkalender, den tid, hvor man forberedte sig til at modtage og indoptage i sig det glædelige budskab, evangeliet om livets og kærlighedens sejr over død og ødelæggelse. Livets Guds sejr over dødens fyrstes eller djævelens anslag mod det gode Gudskabte liv. Ligesom adventstiden er sindets forberedelsestid til glædens fødsel, således er fastetiden forberedelsestiden til påskens budskab om glædens igenfødsel.

I den folkelige bevidsthed tror jeg ikke, der er meget tilbage af denne tankegang - nok fordi vi her i det protestantiske Norden så aldeles har fået kappet forbindelsen mellem den kirkelige festkalender og den folkelige udtryksform, sådan som man kender det i de katolske lande. Fastetiden indvarsles her med vældigt brask og bram, der ikke indskrænker sig til at slå en papirkat af en tøn-de. At det forholder sig sådan hænger natur-

ligvis også sammen med, at vi jo ikke speger kødet og afstår fra, hvad der kan forsøde vort liv af god mad og drikke de næste 5-6 uger. Når vi ikke gør det, så hænger det naturligvis sammen med den kirke og kristendomsforståelse, vi skylder Martin Luther. Fastetiden og den medfølgende faste havde, som så meget andet i den middelalderlige katolske kirke, udviklet sig fra noget opbyg-geligt ihukommende for den enkelte kristne til en præstation med indbygget bonus. Fra at opbygge til modtagelse af Guds nåde i selvforglemmende nedtoning af egen betydning i forhold til den Kristus, som i dåben har indoptaget os i sig og med hvem vi skal blive eet, bliver der tale om en præstation, som just lægger vægten på, hvad jeg'et kan gøre for sig selv for at opnå nåden eller rettere opnå sikkerheden for Guds accept, det blå stempel eller hvad vi nu skal kalde det. Det var en udvikling, der havde ført fastetiden ganske og aldeles væk fra den tidlige kirkes hensigt med den. Ja, det er vel næppe for-kert at sige, at det var et djævelsk anslag mod, hvad evangeliet i sidste ende drejer sig om, at vi alene kan modtage Guds nåde som blot og bar gave. Mennesket retfærdig-gøres, det vil sige regnes af Gud alene ved

troen på, tilliden til den kærlighed, Han har elsket verden med.

Vi sidder tilsyneladende i en voldsom klemme her. Dilemmaet er, at vi har mistet et umiddelbart og traditionsbundet, folkeligt tilknytningspunkt til en termin i vores kirkeår, der er vigtig for vores selvforståelse som kristne. Har vi smidt barnet ud med badevandet eller hvad? Det er måske nok tilfældet - men i så fald er der ikke andet at vende sig til end de overleverede tekster og forsøge at betænke dem. Og her er der da så sandelig lagt spor ud, som er lige til at gå til. Første tekstrække, hvis oprindelse går helt tilbage til den ældste kirkes dage, sætter temaet op. Det begynder med Jesu dåb fastelavnssøndag, sidste søndag, hvor Jesus udpeges af Gud selv, som den der her på jord udfører hans vilje - i ham har han velbehag. Ham skal vi høre og følge. Og hans vej stikkes da ud 1. søndag i fasten i Mattæus' beretning om Jesu fristelse i ørkenen, hvor denne verdens fyrste Satanas, fristeren eller bagtaleren, han der vender op og ned på løgn og sandhed om vort liv, vil have Jesus til at fravige sin opgave og gøre knæfald for ham. Og det, som djævelen vil friste Jesus til, er at afstå fra lidelsen for menneskets skyld og bruge sin magt på sig selv. Dette tema slås an der og gennemspilles i de tre forskellige fristelser for at blive gentaget i forskellige variationer frem til og med døden på korset, hvor Jesus hånes med ordene: "Hvis du er Guds søn, så stig ned af korset". Fastetidens hovedtema er således netop den gentagne fristelse. Jesu fristelse såvel som vores.

Dette tema har de vise medlemmer af litur-

gikommissionen, der har sammensat de gammeltestamentlige tekster til anden tekstrække tydeligt nok været opmærksomme på med valget af myten om Kain og Abel til i dag.

Fortællingen foregår engang og nu og alle tider, så længe der er menneskeligt samfund til. Den udspiller sig blandt voksne såvel som blandt børn. "Misundelsen sidder dig altid på ryg, du hemmelig stødes og sjælden er tryk, du ofte dér snubler, hvor andre de gled; forfængelighed". Sådan udtrykker Kingo det, i "Far, verden, far vel ...". Det er vort selvhævdende jeg, der slår igennem. Der er en nøje sammenhæng mellem udskejslen af fastetiden fra det Kristus ihukommende til den selvpromoverende fromheds præstation og Kain og Abel fortællingen.

En gudstjenesteordning eller gudlovprisen handling skejer ud. Fordi den skifter synsvinkel. Den, der føler sig forsmået, tolker og oplever sit offer, sin livserfaring. Takkeofferet, der ret beset må svare til vores lovprisningssalmer, "Lover den Herre, som alting så mægtigt regerer", bøjes således, at denne lovprisning mister sin umiddelbarhed. Der kommer bagtanker med i det. Ved lovprisninger købslås der med Gud med henblik på at sikre sig eller få vished om hans velsignelse. Dermed er tillidsforholdet brudt. Fordi Kain ikke vil bøje sig for Gud og tage sit liv på sig og gøre det til sit liv, tolker han, eller oplever han sit offer som forsmået, og så er helvede så at sige løs. Hvor troen og tilliden til at være i Guds gode hænder forsvinder, hvor vi ikke umiddelbart kan se og forstå det, der sidder misundelsen på spring, og det går som i fortællin-

gen. Ikke altid, heldigvis da, så voldsomt og håndgribeligt som med Kains brodermord, men altid med ødelæggelse af liv og livsmød til følge.

Abels blod råber til himlen og holder Kain og alle hans efterfølgere ansvarlige.

Kain får, hørte vi, med sig en forbandelse fra agerjorden. Han skal være en fredløs, en flygtning på jorden. Kain bliver bymennesket, vel i virkeligheden det moderne rødlose menneske. Der stopper vores tekststykke, men det duer ikke at stoppe der, for så går vi helt og aldeles glip af pointen og dermed trøsten og forjættelsen i fortællingen. Gud satte nemlig et tegn på den fortvivlede Kains pande. Kains mærket er det blevet kaldt. Men dette mærke er ikke et forbandelsens mærke. Det er et beskyttelsesmærke, så ingen, der mødte Kain, skulle slå ham ihjel, sådan som han havde slået sin bror Abel ihjel. Guds ejendomsmærke blev sat på ham. Han tilhørte alligevel, trods sin handling, Gud Herren, og Han ville ikke glemme ham, men blive hos ham og fastholde ham. Det er forjættelsen eller Guds løfte, som gentages igennem hele Det gamle Testamente. Og det er dette løfte Jesus er kommet for at indfri.

Vores tekst til i dag kan det også være frugtbart at se i denne sammenhæng.

Det er skærtorsdag, den sidste aften, som Jesus tilbringer sammen med sine disciple. Han har spist sit sidste måltid sammen med dem og indstiftet den hellige nadver. Her har han gjort det klart for dem, at hans liv nu skal sættes ind på at indfri det gamle løfte. At han ofrer sig selv for dem, giver sig til dem og for dem og derved for altid afskaf-

Redaktion

Valgmenighedspræst
Margrethe Dahlerup Koch
V. Strandbjerg 32
6950 Ringkøbing
mdkoch@mail.dk

Sognepræst
Søren Jensen
Byløkken 27
8240 Risskov
sjen@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvig.dk
– hvor man også
kan tilmelde sig
elektronisk nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 3373 2800
vartov@vartov.dk

fer enhver form for tale om ofring til Gud. Han giver sig selv. Dermed er alting sagt og gjort. Der er intet at føje til andet end at ihukomme det, og det betyder ikke bare at huske det, men optage det i sig, og lade sig forme af det til tjeneste for medmennesket, som vogter for din bror.

Jesus siger videre til dem, at han, Menneskesønnen går bort, som det er bestemt, og at det sker som følge af, at en af dem skal forråde ham. Straks diskuterer de oprevet, hvem det mon kan være, og denne diskussion fører lige over i en arvestrid. Hvem af dem skal vel være den største i det rige, som nu skal komme? Hvilken fortvivlet situation for Jesus, om ikke det var, fordi han jo godt kendte disse folk i forvejen. Han vidste naturligvis, at de ville falde for fristelsen, den fristelse han selv som Menneskesønnen alene kunne magte. Derfor er det da også med dyb sarkasme og ironi, han taler til dem. Han siger, at i verden er det sådan, at konger og stormænd hersker over folkene og udøver magten over dem, og det lader de sig oven i købet kalde velgørere for! Men sådan skal det jo netop ikke være for dem, sådan er det ikke i gudsriget. Der er den største den, der tjener, ligesom han gjorde det, da han vaskede deres støvede fødder ved måltidet lige før. Så sætter sarkasmen for alvor ind. "I er dem, der er blevet hos mig under mine prøvelser" ... ja tak godmorgen! Det ved vi sene læsere af evangeliebøgerne netop ikke er tilfældet. Senere den samme aften, da Jesus er i svare sjælekvaler, ligger de og snorker for næste dag at rende deres vej så stærkt som remme og tøjler kan holde. Og især svigter den selvsikre Peter, ham

som Jesus kalder klippen, hvorpå hans kirke skal bygges. Han fornægter Jesus tre gange, inden hanen har galet to gange den nat.

Alligevel siger Jesus også ganske i harmoni med forjættelsen til Kain og hans efterkommere: "Simon, Simon! Satan gjorde krav på jer for at sigte jer som hvede; men jeg bad for dig, for at din tro ikke skal svigte. Og når du engang vender om, så styrk dine brødre". Her er der virkelig trøst og evangelium. Jesus siger til disciplene at Satan, ham, der vil fordreje det hele, han har sat alt ind på at forblænde disciplene for at få dem i sin vridemaskine eller mellem sine møllesten. Men det projekt skal han ingenlunde slippe godt fra. Jesus siger nemlig ikke "hvis du omvender dig" til Peter. Han siger derimod "når du omvender dig eller vender om". Altså *når* Peter vender sig til Jesus, da skal han styrke sine brødre. Da er tingene sat på plads. Jesus vil nemlig selv være med ham og vende ham om. Jesus ved, at Peter vil svigte, alligevel tør han bygge sin kirke på ham! Ikke fordi han er noget særligt, men måske netop fordi han er ligesom alle vi andre. Styrk dine brødre, siges det altså til Peter i nederlagets stund, og deraf kan vi vide, at de ord også gælder os. Jesus vil selv ved sit ord holde Peter fast. Evangeliet bygger *ikke* på Peters troskab, men på at Guds kærlighed har manifesteret sig i Jesus Kristus. Og den kærlighed rækker ind i, ja gennem døden. Peters og vores omvendelse består da i dette ene at holde fast ved Jesu ord og løfte til os. Derfor sang vi også med Luther lige før:

Byg dit tempel i vort bryst,
klart oplyst til håb og trøst!

Gør med din livsånde varm
døden husvild i vor barm!

Amen!

Ole Engberg

Bredstrup og Pjedsted

Salmer:

496, 201, 303, 456, 624